

OTURUM 7: ocuk ve Tasarım: ocuğu Hedef Alan Tasarımlarda Paydaş ve Etkileşim oğulluğu

Oturum Başkanları

Dr. Öğr. Üyesi Gökçe Elif Baykal, Özyeğin Üniversitesi, İletişim ve Tasarım Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Işıl Oygür, Özyeğin Üniversitesi, Endüstriyel Tasarım Bölümü

İpek Kay, İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimari Tasarımda Bilişim Bölümü

ocuğu hedef alan tasarımlar çoğunlukla tekil kullanıcı ile tasarım arasındaki ilişkiye odaklansa da, teknolojinin çocukların gündelik hayatları ile birleşmesi bu ilişkideki karmaşık ağların dinamiklerine dikkat çekmektedir (Stoilova vd., 2021). Bu karmaşık ağlarda, mekânlar ve ürünler kadar farklı paydaşlar da tasarım sürecine, sonucuna, ve kullanımına etki etmektedir. Bu anlamda çocuğu hedef alan tasarımlarda insan-ürün, insan-mekân ilişkisi kadar insanlar arası ilişkiler, nesnelere arası ilişkiler ve bunların kişisel özgürlüklere etkisi önem kazanmıştır. Hızla yaygınlaşan yapay zekâ, robot, takip cihazları gibi aynı anda her yerde bulunan (ubiquitous) ve veriye bağlı çalışan uygulamalar duruma farklı bir dinamik getirmektedir. Yeni nesil tasarımlar çocukların sosyal, fiziksel, duygusal, bilişsel gelişimine etki ettiği kadar özlük haklarına da tesir etmektedir (Charisi vd., 2020; UNCRC, 2021) ve çocukların kullanıcı olarak eylemliliği (agency) ve paydaşların bu süreçlerdeki aracı rolü daha da sık tartışılmaktadır (Read vd., 2014). Burada farklı paydaşlar çeşitlilik göstermekte; tasarım kararlarına ve kullanım sürecine etki eden tasarımcıları, aileleri ve eğitim, sağlık, oyun sektörü çalışanları gibi aktörleri kapsamaktadır.

Bu oturumda, çocuk kullanıcıların gündelik yaşantılarına etki eden tasarım paydaşlarının rollerini anlamayı ve tasarım yoluyla anlatmaya ilişkin yolları düşünmeyi, tartışmayı ve geliştirmeyi umuyoruz ve aşağıdaki olası başlıklara yönelik bildiri katkılarınızı bekliyoruz:

1. Çocuğu hedef alan tasarımlarda farklı paydaşların rolü
2. Çocukların ihtiyacına ilişkin çözümler için farklı paydaşlar ile tasarım yöntemlerini kullanmak
3. Özel ihtiyaç sahibi çocukları gözetken kapsayıcı tasarım pratikleri
4. Çocuk kullanıcılarında çeşitliliği anlamak ve çeşitlilik için tasarım
5. Çocuğu hedef alan tasarım uygulamalarında paydaş yetkinliğinin sınırları ve ortak payda bulma
6. Çoğulun verisi mi, çocuğun verisi mi? Tasarım araştırmasında etik konular ve tasarımcının/tasarım araştırmacısının sorumlulukları

Kaynakça

Charisi, V., Malinverni, L., Schaper, M. M., ve Rubegni, E. (2020). Creating Opportunities for Children's Critical Reflections on AI, Robotics and Other Intelligent Technologies. *Proceedings of the 2020 ACM Interaction Design and Children Conference: Extended Abstracts* içinde (89-95).

UN Committee on the Rights of the Child (UNCRC). (2021). General Comment No. 25 (2021) on *Children's Rights in Relation to the Digital Environment*. 17 Eylül 2021 tarihinde https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRC/C/GC/25&Lang=en adresinden erişildi.

Read, J. C., Hourcade, J. P., Markopoulos, P., ve Iversen, O. S. (2014). Child Computer Interaction SIG: Towards Sustainable Thinking and Being. *CHI'14 Extended Abstracts on Human Factors in Computing Systems* içinde (1135-1138).

Stoilova, M., Livingstone, S., ve Khazbak, R. (2021). *Investigating Risks and Opportunities for Children in a Digital World: A Rapid Review of the Evidence on Children's Internet Use and Outcomes*. Innocenti Discussion Paper 2020-03. Floransa: UNICEF Office of Research – Innocenti.